

297. Serényfalva, Ófalu

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

2007 márciusában helyszíni szemlét végeztem a határterületen. A lakott területtől É-ra a Keleméri-patak Ny-i oldala mentén futó domb patak felé eső lábán, a szántott felszínen, 500×250 m kiterjedésű területen nagy mennyiségű 14–15. századi kerámiatöredék és égett tapasztásmaradvány került elő. A régészeti lelőhely feltehetően azonos a középkori Málé faluval. A régészeti lelőhely D-i felére a jelenkori Serényfalva házai már rátelepültek.

A leletek a miskolci Herman Ottó Múzeumba kerültek.

PUSZTAI TAMÁS

298. Sióagárd, Ágoston-puszt

(Tolnai út alatti-dűlő)

(Tolna megye) I

A területen 1978-ban egy üzemi út számára átvágott dombnál a gépek által megbolygatott avar és római kori sírok kerültek elő. Azóta a terület erőteljesen lekopott, így a 2007. november 22-én végzett terepbejárásunk során a felületen – szinte a teljes igénybe venni kívánt szakaszon – emberi csontmaradványokat találtunk.

GAÁL ATTILA

299. Siófok-Balatonkiliti, Asztalos utca 2.

(Somogy megye) Ő, Á, Kö

A balatonkiliti középkori eredetű templom közelében, az Asztalos u. 2. sz. alatti ingatlanon házalap kiásása közben 2007 októberében végzett régészeti felügyelet során két melléklet nélküli (feltehetőleg középkori) temetkezés mellett több csontváztöredék, Árpád-kori (13–14. sz.) objektum mellett egy őskori és kevés középkori kerámiatöredék került elő.

Munkatársak: Cserép Tamás, Nyári Zsolt.

HONTI SZILVIA – NÉMETH PÉTER GERGELY

300. Siójut, Hermecz-föld

(Somogy megye) Á, Kk, Tő, Kű

2007. július 23. és augusztus 3. között feltártuk a középkori Siójut templomát a Hermecz-föld, Lábadi-tanya nevű lelőhelyen. A lelőhely már korábban is ismert volt, még Pesty Frigyes említette meg a 19. században készült összeírásában, 1979-ben pedig a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága részéről Bárdos Edith végzett terepbejárást és lokalizálta az egyházat és a középkori települést. 2006-ban egy limogesi körmeneti kereszthez tartozó korpuszt találtak a szántásban. A lelet odavonzotta a környék fémkeresőit, és félő volt, hogy az illegális kutatásokkal a templom esetlegesen megmaradt falaiban is kárt tehetnek.

Kevés adattal rendelkezünk a juti templommal kapcsolatban, még védőszentjének neve is a múlt ho-

mályába vész. Templomát 1335-ben említik, tehát a 14. sz. elején már biztosan állnia kellett, 1524-ben pedig plébánosáról hallunk a forrásokban. A 14. században Jut heti piaccal, vámmal és révvel rendelkező, jelentősebb település volt. A templom a faluval együtt a török hódoltság korában pusztult el.

Az ásatásokat ott kezdtük meg, ahol a legtöbb kőtörmelékét észleltük. Az egyik kutatóárokban már az első nap rábukkantunk a templom D-i falának (illetve falalapozásának) egy szakaszára, amely a szántás alatt, a felszíntől kb. 30 cm mélyen jelentkezett. Ez a fehér, meszes habarcsba ágyazott mészkőből rakott falrészlet legépebb szakaszán kb. 60 cm mélyen és általában 70–80 cm szélességben folytatódott, és kivétel nélkül már az eredeti fal alapozási szintjéhez tartozott. Sajnos a felmenő falakat már korábban elhordták.

A templom szentélye külső oldalán félkörívesen, belül egyenesen zárult, ami azt eredményezte, hogy épp a sarkokon volt legkeskenyebb a fal szélessége (45 cm), ezért a későbbiekben ide egy-egy 110×90 cm-es támpillért építettek, amelyek esetében a köveket sárgásabb színű habarcsba rakták. Az É-i támpillér vonalához igazodva egy koporsós temetkezést találtunk. A templom É-i oldalát szintén keskenyebbre alapozták. Ide csatlakozott egy kisebb bővítmény, feltehetően sekrestye (esetleg csontház), melynek alapozását már kevésbé mélyítették le, és a falakat is hevenyészettebb módon rakták. A helyiség É-i fala alatt egy sír feltárását észleltük, tehát az építése idején a temető már létezett. A templom belső mérete 8×3,5 m, külső mérete 10×5 m, míg a hozzá csatlakozó bővítmény belvilága 2,8×2,2 m volt. A templom bejáratának meghatározása a Ny-i fal nagymértékű lepusztultsága miatt kérdéses, akár a D-i oldalon tapasztalt kisebb hiátusnál is lehetett.

A falak egységes kő-, és habarcs-törmelékkel, emberi csontokkal vegyes bolygatott rétegből kerültek elő. Ennek egyik oka, hogy a templom pusztulása után a kőanyagot kitermelték, aminek során a falak mentén nagyobb, úgynevezett rablógödröket ástak és így megbolygatták a sírokat is. Másik oka a mélyszántásban rejlik. Összesen 11 sírt tártunk fel, ebből 10 sír a templom Ny-i részéből került elő, és feltehetően az alapító kegyúr, illetve annak leszármazottjainak maradványait rejtette. A sírok közül egy kisgyermek mellett egy állapotos nő és magzata vázát, illetve egy feltehetően gerincbántalmakkal küszködő, talán púpos nő vázát is feltártuk. Egyes sírokat a későbbi rátemetkezésekkel, illetve rablógödrök ásása során bolygattak meg. Az É-i bővítmény betöltéséből egy vöröses színű, balatonfelvidéki kőből faragott kapu szemöldökkő-töredéke került elő. Az ásatás során két ezüst pénzérmét találtunk, az egyik II. Ottokár (1251–1276) bécsi dénárja, a másik Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) quaringja, amely a templom korát a 13–15. sz. közé helyezi. Annyi azonban bizonyos, hogy a templomot a török korig használták, amire a további leletek (a nagyszámú koporsószőg és kerámiatöredék mellett ökörpatkó, vaskés, bronz